

Nаша Sloga izlazi svaki 1
16 dan mjeseca i stoji s
poštarinom za cijelu godinu
2 for. a za kmeta 1 for.;
razmjerno za pol god. 1 f.
a za kmeta 50 novč. Izvan
carevine više poštarina. Po-
jedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokrvari.“ *Nar. Post.*

Oglasi se primaju po na-
radnoj cieni. Pisma neka se
salju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi ne-
upotrebljavaju. Dopisi se ne-
vraćaju. Uredništvo i Od-
pravništvo nalaze se *Vin
Nuova N.º 4 piano 1.*

Godina VI.

U Trstu 1. Marča 1875.

Broj 5.

Pogled po svijetu.

U Trstu 28. veljače 1875.

O carevinskom se vieću govori, da će se odgoditi dne 14. nastajućega ožujka. Offenheim bio je proglašen nekrivim! Jako se govori o promjeni sadašnjega ministarstva, dapače već se imenuje i pokoja osoba, koja bi imala stupiti u novo ministarstvo. Nu od naše stranke neka se još nitko nenada boljim vremenom. Naše vrijeme nije došlo ni ovaj put, a i bolje po nas što nije, jer se još zrak nije do kraja razčistio ni u protivničkom, ni u našem taboru. U ovoj zagušujućoj maglini toli na jednoj, koli na drugoj strani, neda se početi ništa izviestna i stalna. Nam je za sad dosta da znamo, da vrijeme gradi i razgradjuje, pak da mora i da hoće prisvietiti sunce i pred naša vrata. Ta vjera i to živo osvjeđenje neka nas nutka i bodri na neumoran rad i na slavensku u Austriji slogu, pak što budemo do dalje i teže stradali i trpili, to će biti sjajnija i stalnija naša konačna poljeda.

Ugarska se još jednako uvija pod težkim bremenom svoje nečlane stiske. Kolovodja lijeve stranke, Koloman Tisza, da donekle pokrpa svoju jadnu domovinu, odrekao se tobože svojih političkih mušicah, pak se sviet od dana do dne nada i u Ugarskoj novu ministarstvu, sliveni iz svih tamo obstojećih stranakah; al kao da nitko nevjerojuje u uspjeh njegovu rada, dokle se i tamo nepostavi državi drugi temelj, temelj naime pravde i pravice.

Njemačka je sva zabunjena od silne glasine, da se knez Bismark misli povući sa javnog života, pa u miru gledati, kako se razvija njemačko jedinstvo. Već nagadjaju, tko će mu biti nasljednik, al jih je nekako strah, da na Bismarkove gusle njemačkog jedinstva nezna pravu gudit, nego Bismarkova ruka. Katolička se crkva u Njemačkoj nije ni danas podala i neće, dapače njemački su biskupi krepko prosvjedovali proti nekoj Bismarkovoj okružnici, po kojoj bi se rad umještati u papin izbor po smrti Pija IX. a papa Pio u drugoj okružnici sasvim odobrava postupak i držanje njemačkih biskupah glede crkvenih njemačkih zakonah. Niemci zovu rad toga papu buntovnikom. Al je onda buntovnik svaki, koji brani svoja prava proti makar i uzakonjenoj sili!

Govor Dra. Vitezića

na carevinskom vieću dne 15. prošloga mjeseca

Pošto je g. poslanik Dr. Razlag opozvao svoj predlog, hoću ja ipak da o prvom dielu toga predloga prozborim. Vrh toga ću reći koju na podupiranje drugoga diela njegovu predloga, koji je bio primljen od g. poslanika Pfiffel-a. Što se tiče prvoga diela onoga predloga, mislim, da bi se imao primiti iz ljubavi do čovječanstva. Mislite si, moja gospodo, jednoga otea, kojemu je jurve 60 godinah, a bavi se obrtničtvom, ili poljodjelstvom, pa mu mra jedinae sin u vojničku službu.

Obrt i poljodjelstvo taru običajno sve krieposti čovjeka, zato je i naravski, da ljudi u starosti od 60 godinah nisu već za nikakvo djelo. Oni su zato prisiljeni, da izruče tjeranje obrta i opravljanje poljodjelstva drugim ljudem, radi česa propada obitelj svaki dan u sve to veće siromaštvo. Najbrže će mi tko reći, da je takvim starcem slobodno, da si oni izprose na temelju §. 17. vojničkoga zakona vremenito oslobodjenje svoga sina od vojničke službe. Ali, moja gospodo, promislite malo, kako je teško to oslobodjenje dobiti.

Najprije treba, da se starac otac podade u ono mjesto, gdje se nahodi dotična vojnička komisija, a to mjesto je često putih veoma daleko. Promislite na primjer, da je onaj koji prosi, 90 godinah star ili posvema sliiep. Zakon netrpi nikakva iznimka; starac mora da ide do komisije. Ona ga točno ogleda, da vidi, jesu li uzroci takvi, da mu se oslobodi sin. Po smislu §. 38. vojničkoga

zakona mora komisija strogo postupati u izpitivanju dotičnih dokazah i fakičnih okolnostih.

Naredjeno joj je naime, da iztraži, jesu li one tjelesne i duševne mane, na temelju kojih je prošnja za oslobodjenje položena, takve naravi, da se nije nadati da će ozdraviti; nadalje, je li molitelj posjeduje toliko imanja, da bi mogao lahko upravljati svojim gospodarstvom kroz tuđe ruke; naime nebi li mogao drugim dati u najam svoje posjedovanje. Sve te okolnosti pruže komisiji povoljnih uzrokah, samo ako hoće, da bude nešto stroga, da molbe neusliši; ako se vrh toga jošte uzme obzir na sve one formalnosti, koje su u §. 39. §. spomenutoga napatka propisane, onda je još teže dobiti oslobodjenje. Radi toga mora molitelj kod onoga, koji ima u rukama matice (knjige) iskati svjedočbu rođenja i smrti, da na takov način dokaže stanje svoje obitelji. To je pako veoma teško, osobito u onih krajevih carstva, gdje nisu nego od malo vremena uvedene pravilne matice. Nadalje mora doniet svjedočbu, koja potvrđuje, da uprav nije za nikakvo djelo, te ta svjedočba mora biti potvrđena od občinskoga glavarstva i podpisana od dviju svjedokah, koji imaju sine pod novačenjem. Vele teško je dobiti svjedočbah i naći u malih mjestih takvih svjedokah, koji bi znali čitati i pisati, to je naime teško osobito u onih krajevih carstva, gdje do sada ima malo pučkih školah.

Toga radi često se putah dogodi, da molitelj išće vremenito oslobodjenje na temelju §. 17. vojničkoga zakona, jer mu je skoro nemoguće nabaviti sve za tu stvar potrebne dokaze i svjedočbe. Ali tim nije još konac teškoćam i neugodnostim, jer ako molitelj prvi put dokaže, da nije za djelo, ipak mu to nekoristi, kad mora kod drugoga novačenja opet donesti spomenute svjedočbe i dokaze, pa isto tako i kod tretjega.

Usljed tih strogih naredbah je dakle veoma teško, da tko sbilja bude oslobodjen. Predstojeći predlog cilja na to, da se unese zakonito mnjenje, te naime pripozna, da otac jednoga jedinoga sina, odnosno djed jednoga jedinoga unuka, koji je jurve 60. godinu navršio, nije više za djelo; a to mnjenje u toj je okolnosti temeljito, pošto se teško može misliti, da je tko u takvoj starosti za djelo; — i pošto je vele mučno, kao što već rekoh, dobiti u tu svrhu takvih dokazah, koje zahtieva vojnički zakon. Radi se dakle o tom, da se preinači §. 17. vojničkoga zakona u tom smislu, da se zaključi ona zakonita supozicija, iz koje po tom sledi, da svi drugi zahtievi, koji su tamo propisani, obstoje, pa zato da nije temeljit strah slavnoga odbora, da bi naime ta promjena protivna bila duhu i slovu §. 17. vojničkoga zakona. Pošto dakle obiteljski odnošaji oštro zahtievaju, da se taj §. 17. vojničkoga zakona preinači, kad su već promjene zakona i drugih manje važnih slučajih učinjene, pošto će se napokon riedko kad rabiti predvidjeni slučaj, nemogu nego da prvi diel toga predloga visokoj kući što vruće preporučim.

Što se pako drugoga diela toga predloga tiče, naime onoga diela, gdje se radi o daljem obsegu §. 25. vojnič. zakona, ja mislim, da ista pravica zahtieva, da se taj predlog primi. U državi u kojoj svi državljani uživaju jednake pravice, ima biti svakomu slobodno stupiti u onaj stališ, koji mu je najmiliji. Tomu pako nije tako u Austriji, odnosno na svećenički stališ odak se uvede vojnički zakon; jer onaj mladić, koji bi dovršio gimnazijske nauke posle 20. godine i htio stupiti u svećenički stališ, nebi mogao to učiniti, buduć mu uprav vojnički zakon, kao što su već to dokazali moji predgovornici, a osobito gospodin poslanik Veber takove zaprieke stavlja, da u taj stališ nemože stupiti. Ja dobro znam, da usljed previšnjega rješena Njegovo Veličanstvo Presvjetli Cesar uzdržao si je pravo, da kad ter kad oslobodi koga od vojničke službe; ali znamem i to, da se takova pomilovanja nemogu lahko dostignuti, pa to je svakako dokaz, da je taj zakon u tom obziru nepodpun, te da se je tim htio samo provisorno popraviti. Kad se dakle vidi, da zakon nije podpun, tada ga treba popraviti, pa taj zakon, mislim, bi se uprav tim popravio, kad bi se drugi diel toga predloga primio. Ja dakle stojim za to, da se primi taj drugi predlog.

Odgovor g. Lassera

Ministra unutarnjih posalah u sjednici od dne 15. Februara t. g. na upit, što ga je dne 29. Aprila 1874. upravio nanj g. Vitezić.

„U svoje i u ime svojih dotičnih drugovah imam čast na ta pitanja ovo odgovoriti: Što se tiče slučajah u prvom i drugom broju polag odnosnih izvješćah je stvar istinita, da su se ti slučajaji dogodili, pa se ie zato od financijalne oblasti poreznim uredom naredilo, da se imaju ravnati u smislu ravnopravnosti narodnoga jezika. Pošto dotične naredbe zemaljskih oblastih zadovoljjuju zahtjevam obadriuh slučajah, od dotičnih Ministarstvah je suvišna svaka druga naredba.

„Što se tiče pitanja o 4. br. Ministarstva unutarnjih posalah i prava polag svojih načelah ne nahode potrebe sveobćega pravila u smislu upita, budući su se spomenuti slučajaji u jednom jedinomu mjestu dogodili i budući nima tužbah kod političnih i sudbenih oblastih u Istri glede porabe jezika u dopisivanju stranakah. Ministarstvo pravosudja je odredilo dne 15. Marča 1862, br. 865, 27. Januara 1866. br. 137, i dne 20. Oktobra 1866. br. 1861, da se rabi kod sudbenih razpravah polag potrebe slavenski jezik, pa te naredbe zadostuju potrebam u vršenju pravice, a u imenovanju činovnikah kod političnih i sudbenih oblastih u Istri uzima se obzir na posebne narodne odnošaje.

„Vrh toga obća naredba, kao što je ona Ministarstva unutarnjih posalah i pravosudja od 20. Aprila 1872. za Dalmaciju, nebi bila u Istri praktična, i to zato ne, jer su ovdje mnogovrstna slavenska narječja, u kojih se govori pa i najzad i zato ne, jer ta-mošnje slavensko pačanstvo ne razumije pismeni slavenski jezik.“

Još je živ!

Dà, još je živ. A tko to? Čekaj, potpi se malo, pak ćeš znati; čuj dakle. U Trstu su neke novine po imenu „L'Osservatore Triestino.“ U broju 288 toga lista od dne 15. decembra lanjske godine čitao se dopis nekoga iz Kopra, koji povieda po prilici ovako: „Tuga i žalost, koje stanuju u kaznionicah ili tamnicah, dale su jučer mjesta za malo časa veselju i radosti. Na koncu prve školske godine u kaznionici bilo je izpitivanje. Na tom izpitu bilo je puno ugledne i čestite gospode, državni odvjetnik doktor Šrot, kotarski ili distriktni kapetan, koparski župan, nekoliko profesora i još mnogi drugi, međ kojimi i jedan pukovnik ili kolonel s nekoliko vojničkih častnikah. Izpitivanje kaznjenikah počelo se u slavjanskom oddielu. Najprvo odpievali su uznici pučku pjesmu za presvjetloga cesara uz glashenu spravu, što no se zove „harmonium.“ Po tom su ih pitali duhovnici nauk kršćanski, a učitelj Kristofić ih je pitao: čitanje, slovnice ili gramatiku, računstvo, opis o zemlji, povjestnicu, mjerstvo, prirodopis, naravoslovje ili fiziku i nauk pjevanja i sve to liepo na hrvatskom i slovenskom jeziku. Tri popjevke na tri glasa, jedna bogoštovna a dvje narodne, su slušateljem veoma ugodile. Po izpitu rekao je neki uznik iz Crne-gore prekrasan govor, dokazujuć, da je valjano odgojenje djeteta, a i mladićah i odraslih ljudih potrebito i velmi korisno pojedinim ljudem, obćinam, cijeloj državi ili cesarstvu i svemu društvu čovječanskomu; jer ljudi dobro odgojeni i naučeni pokoravaju se drage volje božjim i ljudskim zakonom, a neuki i sirovi prestupuju ih lahkomno i često, pa samo gledaju, kako bi se izmakli zasluženoj kazni ili pedepisi. I pošto je taj bistroumni govornik crnogorski prizvao svojim drugovom liepo na pamet svekoliko dobro, što su ga uznici postigli u prošastoj školskoj godini, živo je zahvalio presvjetlomu cesaru, što je on milostivo dao ustanoviti u tamnici tu dobrotvornu školu. Dopršio se izpit u tom slavjanskom oddielku kaznionične škole, koja ima dva razreda, djeljenjem darovah, koje su dobili šestorica najboljih i najizvrstnijih obojega razreda; a po tom čitala se još imena onih, koji su se odlikovali i predobili druge uznike dobrim ponašanjem, pomnjivostju u djelu i napredkom u učenju. Tako se dokončalo izpitivanje u slavjanskoj školi. Po tom je bio red na talijanih. I za njih su u tamnici dva školska razreda, u kojih se je sve obavilo kao i u slavjanskoj školi. Izmeđ talijanah izustio je liep govor neki tirolac. Taj govornik zahvalio je najprvo čestitim gostom ili poslušaoem, što su svojom nazočnostju pokazali, da velmi ciene i štiju potrebu i znamenitu korist školskoga poučavanja. Pripomenuo je dalje, da napredak samim znanjem nevriedi ništa valja baš ni bršljivoga boba prema dobru odgojenju čudi i srdeca čovječjega. Toga uzgoja uznici da nisu imali, za njihovu nesreću da nisu bili za mladosti pomnjivo i dobro odgojeni. U kaznionici da su ih ljubeznilno učili i gojili svećenici i učitelji, pa da znadu sad svoje dužnosti, ter da im se je pokazao put, kojim mogu još doći do valjanosti i poštenja. Još

vanredni propovjednik: ima u tamnici i takovih nevoljnih

nesrećnikah, koji su imali dosta nauka i naputka, kad su bili mladi; i to baš nam je dokaz i upućnje nas, da je zgoljno poučavanje i pusto znanje bez dobra odgojenja čovjeku ubitačno, smrtonosno oružje; i zato je govornik prosio roditelje i Bogom ih zaklinjao, da zamrže na one škole, iz kojih se nastoji i gleda izčupati i izguliti s korenom iz mehkanoga djetinjega srdeca čut bogoštovni i sveti strah božji; neka roditeljem ogadi ona škola, u kojoj se ne uzbudjuje, nebrani, nekriepi nebesna ljubav prama Bogu i porodici ili familiji, prama bližnjemu i otačbini premiloi, neka se čuvaju one škole, u kojoj se djetea i mladići nepriučavaju i vježbaju tako, da im zlo omrzne, a dobro da im omili i odraža, pa da ga radostno i tvore i ovršuju: dà, i one škole neka se klone i čuvaju, u kojoj neuče njihovu djetecu, da obiknu i privade se trudu i muki, stradanju i nevolji, štednji i mudru gospodarenju itd. itd. Po tom su talijanski tamničari pjevali na svoju, djelili su se darovi, čitala se imena upisana u zlatnu knjigu, i uz gromoviti: „Evviva il nostro graziosissimo imperatore“ „živio naš premilostivi cesar Franj Josip“ končala preljepa i preradostna svetčanost u koparskoj tamnici, uznici, kaznionici.“

Tako si ti, moj dragi štioče, s menom skupa dozvao na pamet sve do kraja svetčanost žalostnih tamničarab, a ti nisi doznao još, koga iščeš, tko je onaj koji je još živ, a ni toga neznadeš, je li taj nepoznanae živ na tvoju radost ili na krutu žalost tvoju. Taj neki, koji je još živ: to ti je devetnaesti paragraf izmeđ onih pravah ili pravica, za koje se veli, da su osnova ili temelj drugim pravom, pa se zato i zovu temeljna prava. Taj 19. §. ili od-dielak zakonski (a on se naznačuje ovako: §: dvjima kljukama, valjda zato što se njim laglje ulovi, tko nezna ili nehanje zanj): ta paragraf naredjuje i zapovieda, da svakomu narodu pripoda pravo, da mu se djetea u školi uče i goje po materinskom jeziku. Po toj dvostrukoj kljuki morale bi dakle biti škole po selih u Istri slovenske i hrvatske. Ali podeštati, po našu župani, od kojih su neki talijani a drugi šarenjaci, s pomoću nekih krojelah prognali su iz naših školah naš mili i liepi hrvatski jezik, i skupa s njim i 19. §., pa se u Istri mislilo, da nije ni živ već, dok nije razglasio „L'Osservatore Triestino“, da je živ, zdrav i veseo u koparskoj tamnici, gdje se talijanski tamničari u školi uče svakojakim ljevim i korisnim stvarim po svojem talijanskom, a slavjani po slavjanskom jeziku. Nu vidiš li dakle čudne stvari; tko bi bio iskao 19. §. u tamnici u Kopru, da nam nebi bio povjedao vladin list „L'Osservatore.“ Svakomu tamničaru u Kopru otvore se vrata, ako ne prvo, a najdalje po dovršenju desete godine njegova tamničevanja. Pouzdano se dakle nadamo, da će i naš tamničar, glasoviti 19. §. (reci paragraf) postignuti toli željnu pravicu i slobodu, ter se nastaniti po svih slavjanskih mjestih i selih u Istri. A morda će ga i pomilovati, i pustit ga doskora na vidjelo istarskoga žarkoga sunca; ta on nije, samo pravedan nego je još i diel temelja glavnim pravom i pravicom narodah u Austriji, kojimi se carevinsko vieće hvali i diči. Priporučamo našega brižnoga tamničara namjestniku u Trstu baronu Pino, kojemu pravdoljubivost slovenski dosta hvale, i ministru Stremayer-u, koji valjda već more i više mari za pravicu, nego li šarenjaci i po koji tvrdoglavu krnel u našoj Istri.

Književne viesti.

Iz Mudropojke „La divina commedia“ od Dante Allighieri-a, Pakla — Spjev I. Ponašio za pokus D. A. Parčić. U glavotoku 1875. Serafinski tisak. — Ovo je naslov, piše „Narodni List“ malomu zvezdiću, što je ovih danah izašao iz čedne tiskarnice, za koju malo tko još da znade, ali koja je kadra oživiti i najbolje narodne nade. Ta je tiskarnica u glavotočkom samostanu na otoku Krku. Zasnovao je u dobri čas, nazad nekoliko mjeseci, neumorni O. D. Parčić dobitci od književnih svojih radnjah, da bi njom narodnoj knjizi, navlastito staroslovenskoj, pomagao. Tko dobro poznaje vlog oca Parčića, nemože sumnjati, da on neće plemenitu svoju namjeru izvesti. „Serafinski tisak“ već je počeo častiti zapuštenu našu glagoljicu, pa s njom kiti svoj vlastiti naslov. Radošću čujemo, da je namjera M. P. O. Parčića što prije popuniti i izdati zadnji diel „Ulomakâ“, kô što i glagoljsku slovnice, nezaboravljiviog književnika, vaj, rano ugrabljenog našoj domovini, kan. I. Berčića. Uz to nastoji on da doskoži i drugim svagdanjim potrebam staroslovenske naše liturgije, a ne zapušta blagoslovljeni rad ni na ostalim književnim lijam, kô što vidimo iz liepog prevoda I. spjeva Allighieriova, što evo sada izda obćinstvu za pokus, a na uspomenu mladomisniku veleć. bratu S. Frana Stjepanu Ivančiću, da „zadodjeven hrabrošću bude koristan redu i narodu.“ Slava vrlomu rodoljubi, koji znade tako plemenito shvaćati potrebe, njegovati amanete zaslužnjene naše domovine.

„Zabavne knjižnice“, što ju izdaje vrlo naša primorska tiskara u Kraljevici, izašao je II. dio, svezak VII. a početak romana Viktora Huga **Devedeset tri**. Ciena mu je, kao što i svakomu prijašnjemu zvezku, samo 10 nvč. Preporučujemo našim čitateljem što toplije to krasno poduzeće na uvaženje!

FRANINA I JURINA.

Ju. Znaš, Franino, ča sam čul?
Fr. Ča?
Ju. Zač Šarenjački zastupnici va Beču niš negovore.
Fr. Zač?
Ju. Ač da se vlih jezik vade.
Fr. Tako kad misle govorit?
Ju. Kad budu drugi put izabrani.
Fr. A ja, ako budu!

Ju. To sam otel i ja reć, ač bi mi bilo pravo žal, da se za niš muče.

Fr. Kako za niš, kad imaju 10 florini na dan!

DAVORINU JURIĆU.

UMRO U GRADCU DNE XXXI. SIEČNJA MDCCCLXXV.

Spljevno prljatelj mu A. K.

Davorino! „moje milovanje“,
 „Oj srdašca moga polovica“,
 Već te nima — crna te zemljica
 Proždrie — moje neću naricanje. —

Smrt najbolje nama biljke žanje
 Kruta! borce hrabre sve nam smica —
 Žaluje za tobom moja žica,
 Njom ne zuji skladje nekadanje.

Piev žalostni nad grobom nirmori
 O propalih tvojih nadah zbori — —
 Cvielu njenu plač se i moj družī,

O gubitku velikome tuži:
 Svod uj! smrknu neba istarskoga
 Sa zvijezde sjaja prekrasnoga.

● cvati i plodu.

(Prevadja Alfred Orešković.)

IX. Nekoliko riečih o plodovih i njihovom odgojivanju.

Na zreloj trešnji nemožemo mi upravo nijedan dio cvati opaziti, osim traga jednog diela cvati.

Zrela je trešnja usavršena plodnica, koja se je nalazila nekoć u čaški. Čaška je odpala, a plodnica stoji čvrsto sada na stabličici, koja je nekoć nosila čašku. Na trešnji neima dakle čaški ni traga te samo široki rub stabličice, koji je na trešnji, a da se nije srasao s njom, pokazuje mjesto, na kom je bila nekoć prikopčana čaška.

Gore na trešnji pako jest većinom maleni izdnak uvijek, pako fina glavica i to je mjesto, na kom je vrat bio, koji je odavna sagnjio, odpao te samo ovu otvrdjenu glavicu ostavio.

Istim načinom, kano što raste trešnja, rastu i sve vrsti voća, samo s tom razlikom, da se kod mnogih ne nalazi plodnica u čaški, već izpod čaške cvati. Tako opažamo na zreloj jabuki gore nekoliko sagnjatih listićah, u kojih se sredini nalazi pučić.

Listići su sagnjita čaška, a pučić je isto tako ostanak sagnjita vrata. Na zreloj su jabuki dakle jasniji trazi njezine cvati, no na trešnji. Zato pako nije stablika jabuke tako široka ruba, kano što je stablika trešnje te je bolje zarašćena plodom.

Da nebi tomu bilo tako, pala bi jabuka, svoje prilične težine radi još u početku svoga dozrievanja sa drveta. Isto se to opaža i kod kruške. Kod ogrozda i ribiza moći ćemo takodjer opaziti, da se i ovdje na najgornjem dielu ploda nalaze sagnjiti listići, koji su takodjer zadnji ostanaci čaške nekdašnje cvati.

Jako bi nam bilo, kad bismo mogli na koncu reći koju o soku plodovih i o njihovoj boji; ali to je stvar, koju još nije znanost dovoljno razjasnila. Najpomnijimi izraživanji nije se još

dokazalo, da su tvarne sastojine, koje su potrebite za rasteenje bilinah, kod jedne biline drugačije, nego li kod druge. Promatranjem se je doduše opazilo, da stanovite biline oduzimaju tlu, iz kog su nikle, stanovite tvari, koje se takodjer kod plodovah nalaze. Neimade li tlo više tvari, ove vrsti, neuspjeva više bilina na njem. S toga se i gnoje polja, da dobije tlo opet podobne tvari, koje su mu oduzele lanjske žetve, pak zato i spada k tomu promatranjem i izkustvom stečeno znanje, da se zuade, čim se mora gnojiti polje, da uzmogne donieti stanoviti plod.

S toga sadi ili sije poljodjelac često izmjenice razne vrsti korisnih bilinah na jednom te istom polju. Gdje oduzimlje žito tlu one tvari, koje samo treba, ondje neće na godinu uspijevati, dočim korun (krumpir) još dosta tvarih u tlu nalazi, da uzmogne uspijevati.

Šta se tiče vrstih voća, nije pošlo znanosti za rukom da dokaže, koji je uzrok da budi koja voćka stanovitu vrst ploda donša, pak uzrok se tomu nalazi jedino u još neizpitanoj različitosti, koju samo biline posjeduju, u nekoj sili, koja jim je u postanku dana, samo takove cvati i plodove donesiti te oduzimati zraku i tlu samo njima prijajuće i potrebite tvari, a ne druge. Isto tako uči nas izkustvo, da možemo same plodove oplemeniti umjetnimi sredstvi, kad naime plemenitije ogranke iste vrsti ciepimo u drva, ili kad pelud plodovah prineseemo k cvatim iste vrsti.

Sve naše bolje voće oplemenjeno je tim načinom te je velika zasluga za čovječanstvo razširivati ovo oplemenjenje te se više njim baviti, no dosada.

Čudnovato je, da od pojedinih ogranakah jednog te istog drveta možemo dobiti plodove različiti svojstvah tako n. pr.: kisele i sladke trešnje, kruške i jabuke; nu ta umjetnost jest ograničena, a ovo oplemenjenje ide onda za rukom, kad neobstoji medju plodovi bliza rodbina.

Tako saznaje čovjek iztraživanjem pojedine tajne naravi te ju kadkad i sili, njegovim namjeram i voljam služiti; no njegova umjetnost imade kano i njegovo znanje granicah te uvijek mora ipak čovjek slediti njezine tragove i poštovati njezine zakone.

Neukú Nauka.

Naskoro će svaki gospodar preduzeti ožujačko pretakanje vina. Višekrat se dogodi da vino zaudara lagvom (bačvom). Ali imade jedno sredstvo, koje vinu mahom oduzme taj neugodni miris (dub), a to je papar. Uzmi za svako vjedro (baril) vina po jedan lot papra; samelji ga na krupne (debele) komade; stavi u jednu vrećicu, zaveži dobro to okolo pipe (cannella), koju tada odčepi u vrećici te ostavi da vino ciedi kroz vrećicu i kroz papar u podstavljenu posudu. Papar ima to svojstvo, da oduzimlje vinu takov miris, bez da mu i malo škodi, ako dodje s njim u doticaj.

A. N.

ODGOVOR

Piscu H—n. članka „Kastavske občine“ uvrštena u broju 2.

„Naše Sloge.“*)

Kad mnogo postovani g. pisac nebi sam proti sebi sijaset razloga obarajućih svaku vjeru njegovih tvrdnja u svojem članku iztaknuo, meni bi nužno bilo, da čitavu razpru o kojoj on sam toliko govorka istinitimi navodi opišem; nu ovako pozivati mi se jedino na protuslovja g. pisca.

Evo ih: pa neka sudi vriedni čitajući svjet.

Tvrdi g. pisac da je odavna imjetak zajedničke Občine Kastav razpisan ipak na 26 podobčina te da je tiečajem više godina vladao običaj da su niekojim obćinarom više komada zemljišta od tog zajedničkog imjetka ustupljeno pram namirbi odpadajuće pristojhe od šta je občini do 80,000 f. gotova dopalo što sačinjavaše glavnicu obćinsku neuračunav ovamo jošte one svote što su unišle od prodana lesa iz šume Lisine.

Tvrdi nadalje da postoji strahoviti nered od više godina u občini Kastav, i to poglavito s toga, što razni obćinari uztežu se plaćati kamate od dužnih glavnicah, o čega uprav da je zastupstvo občinsko prisiljeno bilo uzeti u zajam 50,000 f. za uzmoći namiriti tekuće troškove občinske uprave.

Dakle netočnost plaćanja kamata od samih obćinara iz Breze i Ružići proizveo je nered da je nestalo ne samo glavnice od 80,000 f., nego Brezani i Ružići te nitko drugi izazvali potrebu ogromna zajma od 50,000 f.!

*) Za ovaj dopis odgovaraju oni, koj su na njem podpisani, a mi ga štampamo zato, da pružimo prljku našemu kastavskomu dopisniku, nauj odobriti i te stvar bolje razjasniti.
 Ured.

Čim se može takova nepodobština u upravi občine opravdati? ničim, — jer ako svi ostali obćinari do Brezana i Ružići — brojem neznatnih — namirivaju kamate, to je očiti dokaz da se je obćinskom glavnicom vrlo nevoljno baratalo, čim je obćinsko zastupstvo moralo uzajmiti za prvi mah ne malu svotu od 50,000 f.

Nečuveno, al istinito. G. pisac znao je izkiliti svoju lamentaciju neslogom, ali je zaboravio izpitati i pouku dati samu sebi te obćinskom glavarstvu, da se nalazi na krivu putu, kad hoće samom netočnosti plaćanja kamata od strane Brezana i Ružići, dokazati propast glavnice od 80,000 f., dočim se na ova mjesta sa svakog gledišta i u svakom pogledu nije ništa dosele iz obćinskog imjetka potrošilo dosljedno da niti dosad neplaćeni kamati u tom razmjerju azev nemogu biti toli ogromni da su izazvali još ogromniji zajam od 50,000 f.

Nijednom Brezanu ni Ružiću nije ni na kraj pameti pomisliti za neslogom i odruženjem od svoje starodavne i slavne obćine Kastav, — to objedjivanje nije nego prevejano zavadjanje lahkovjerna puka, da se zastru stari griesi loše uprave, — nego Brezani svjestni si svojeg prava ustahu da učine kraj neredu kojega Kastavski prvaci Bog zna dali ne navlaš podržavaju.

Nesloga potiče od ovih prvaka, jer se nepostaraše, da obćinsku imovinu jednako za sve obćinare nerukovode; bilo njim skrbjeti sa da i uboga svim zapuštena a k tomu bez valjane komunikacije odaljena Breza, bilo kako god od te ogromne glavnice i još ogromnijega zajma štogod zadobije. — Što se je dosad učinilo da djeca iz Breze mogu slagljega naužiti se blagodati škole? ništa. Što je obćinsko zastupstvo poprimilo, da Brezani bliže do crkve doći mogu? ništa; a velim što se je bar namjeravalo odrediti, da se naša izolacija bez puteva dokine? polak stare navade ništa. —

To su griesi težki i pretežki za koje će odgovarati i g. pisac članka i Kastavska gospoda pred Bogom i svjetom, — nami je pako javno izjaviti zlobnom klevetom najme da stanovnici Breze i Ružići siju razdor i rovaru proti jedinstvu naše obćine. —

Toliko za sada, a u buduće bit će toga više — komu god i preko nosa.

Slijedi jedan podpis i sedamnaest križak.

Različite viesti.

* **Sprovod nj. prenzvišenosti, pokojnoga biskupa Bartolomeja Legata**, što se ovršio u sriedu dne 17. pr. veljače, bio je izvanredno sjajan, da je Trst teško ikada sjajnijega vidio. Sprovod krenu izpred biskupske palače u devet sati, a stopram u jedan se sat po pódne razišao. Mrtvački lies je nosilo osam svećenikah, a četvero držalo s jedne i s druge strane prevešene prieko njega duge i široke svilene trakove. Pred liesom hodjahu u nepreglednoj povorei siromasi gradske Ubožnice, pučke i srednje škole gradske i državne sa svojim učiteljji, vojnička glasba, pjevači stolne crkve, svekolike bratovščine, samostansko i svjetovno svećenstvo, kapitul stolne crkve te zastupnici kapitulah, koparskoga, porečkoga, krčkoga, piranskoga, novogradskega (Cittannova), goričkoga i ljubljanskoga. Izpred samog liesa hodao je, kao obrednik, presvjrtli i prečastni g. Juraj Dobrila, biskup porečko-pulski. Lies su s jedne i s druge strane krillili s gorućimi sviećami u ruci odielci bratovščinah, Lloydovi mornari, peljari (piloti) tršćanske luke i gradski vatrogasci. Lies su slijedili pokojnikovi rodjaci, osoblje biskupske kancelarije, gradsko vieće, gradski magistrat, trgovačka komora i sve mjestne c. k. oblasti, onda zastupstva pokrajinskoga sabora, kotarskih kapitanatah, gradskih viećah i drugih oblastih iz Kopra, Pirana, Izole i Miljaha, kao također zastupstva svih inovierskih zadrugah tršćanskih i nebrojeno mnoštvo svieta. Za sprovodom idjaše odielak gradske stražare, pokojnikov hintov (karuca) zajedno sa više hintovah najodličnijih tršćanskih obiteljih, a na koncu odielak straže obće sjegurnosti. Ulice bijahu dubkom pune, kud je sprovod prolazio zatvarali se dućani, a konsuli stranih državah i u luci domači i tudji brodovi svih vierah i narodnostih razvili u znak žalosti svoje zastave na pol motke. U 11 sati prispje sprovod u stolnu

crkvu, gdje je biskup Dobrila odslužio za pokojnika svetčanu sv. misu, počastni pako kanonik koparskog kapitula, g. Petronio, držao pogrebni govor. Za tim, poslje propisanog crkvenog obreda, pokojnik bude odnešen u kapucinsku crkvu, a sutradan spušćen u naručenu rakvu, gdje počivajuć u miru čeka blaženo uskrsnuće. I tako bude konac žalostnomu obredu, kojega će se tršćani i svi tršćansko-koparski biskupljani još dugo i dugo spominjati, zazivajuć pokoj duše svojemu nezaboravljivomu pastiru.

* **Kapitul** ovdašnje stolne crkve sv. Justa imenova usljed smrti biskupove biskupskim mjestodržcem kapitulskog predstojnika, g. Dra. Josipa Schneidera.

* † **Barun Kostantin Reyer**, obće štovani tršćanski veletržac, preminuo je ovdje prošloga utorka u 74. godini svojega vieka, a prošloga četvrtka uz najsjajnji sprovod bude propraćen do svojega vječnoga počivališća. Govori se, da je ostavio od 18 do 20 milijunah forinti imetka.

* **Marvinska kuga** prestala je u svoj Istri te je c. k. Namjestništvo dignulo kontumacijske naredbe od dne 5. Decembra 1874.

* **Nj. Prezvy. Namjestnik Rodić** javio je dalmatinskomu zemaljskomu odboru, da je usljed želje po saboru izjavljene naredjeno, da će sve tiskanice (stampiglic), pečati i grbovi javnih ureadah u Dalmaciji biti pisani i hrvatskim jezikom. — A mi Istrani, nismo li i mi austrijski državljani, pa kad će se i nam dati bar nešto?

* **Razdieljenje županijah i podžupanijah** u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji po novom ustrojstvu biti će slijedeće: županija riečka u dvie podžupanije sa sjedištem na Rieci i u Delnicah: žup. zagrebačka u četiri podžupanije, sa sjed. u Karlovcu, Jaski, Sisku i Zagrebu; žup. varaždinska u tri podžupanije, sa sjed. u Krapinskih Toplicah, Zlataru i Varaždinu; žup. križevačka u dvie podžupanije, sa sjed. u Koprivnici i Križevcib; žup. belovarska u dvie podžupanije, sa sjed. Belovaru i Križu; žup. požeška u dvie podžupanije, sa sjed. u Pakracu i Požegi; žup. virovitička u tri podžupanije, sa sjed. u Virovitici, Djakovu i Osieku i napokon županija sriemska u dvie podžupanije, sa sjedištem u Vukovaru i Rumi.

* U **Dubrovniku** ustrojilo se novo znanstveno društvo imenom „Sloga.“

* **Crnogora i Turska**, reć bi, da će se za stalno sada pomiriti, jer kako se čuje, zastupnici vevlastih obećali su knezu Nikoli, da će oni svom silom nastojati, da se po njegovoj želji poruši ono 20 kulah, što su jih Turci u posljedne doba podigli na crnogorskoj granici, a i da se medje stanovito postave.

* **Friedrich** c. k. fregada 13. prošlog mjeseca dospicla je u Hongkong. Momčad je zdrava.

* **Igrači na lot** prevareni. Prigodom smrti ovdašnjega biskupa Legata, igrači na lot su ovdje u Trstu u sama dva dana igrali 60 tisućah firmah u svoti od 36 tisućah forintih, a da nije ni jedan što dobio. Iz toga se vidi, kako slipe i neumni ljudi izvuku iz džepa i zadnji novčić, pa ga stave na lot ludim ufanjem, da će tobože dobiti. Bilo bi vrieme, da već kada tada vlada odpravi tu igru, osobito uboga puka vele škodljivu.

Objava.

Častim se objaviti p. n. obćinstvu, osobito onim iz ove okolice, da otvorih trgovinu kože svake vrsti na veliko i malo uz najnižu cianu, što se može dobiti u ovih krajih.

JOSIP CIOTTY
u Kastvu.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 28 Februara 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	—	—	—
Čarski dukati (cockint)	5.20	5.21	5.21	5.22	5.22	—	5.22	5.22	5.22	5.22	5.21	5.21	—	—	—	—
Napoleoni	8.90	8.90	8.90	8.91	8.91	—	8.90	8.90	8.91	8.91	8.91	8.91	—	—	—	—
Lira Inglesko	11.17	11.17	11.17	11.17	11.17	—	11.17	11.17	—	11.17	—	11.17	—	—	—	—
Srebro prid (aggio)	105.50	105.50	105.50	105.55	105.55	—	105.80	105.80	105.85	105.85	105.85	105.85	—	—	—	—

A. Karabalić Vlastnik.

Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak.

Tisk. Sinovi K. Amati.